

Nr 26

Utlåtande i anledning av motioner om vissa ändringar i den för Kopparbergs län gällande särlagstiftningen på fastighetsrättens område.

Tredje lagutskottet har behandlat två i riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 514 i första kammaren av herr *Ewerlöf m. fl.* och nr 606 i andra kammaren av herr *Turesson* och herr *Persson* i Tandö.

I motionerna hemställs, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om förslag till vissa ändringar i den för Kopparbergs län gällande särlagstiftningen på fastighetsrättens område. En närmare redogörelse för motionernas innehåll och yrkanden lämnas nedan.

Över motionerna har utskottet i den ordning 46 § riksdagsordningen föreskriver inhämtat yttranden från lantmäteristyrelsen samt häradshövdingarna i Nedansiljans och Ovansiljans domsagor.

Gällande rätt

Inom vissa delar av Kopparbergs län, främst de norra och mellersta, råder i många hänseenden särpräglade fastighetsförhållanden. Dessa förhållanden — för vilka en utförlig redogörelse lämnats i dalautredningens betänkande (SOU 1931: 19) — har framtvingat en numera ganska omfattande särlagstiftning på fastighetsrättens område. Även om detta i och för sig kunde vara önskvärt kan det icke komma i fråga att här lämna en tillnärmelsevis fullständig redogörelse för denna lagstiftning. Den följande redogörelsen begränsas därför till en redovisning av huvudlinjerna i lagstiftningen i fråga. I de delar som direkt beröres av motionerna är framställningen avsedd att vara mera fullständig.

Den utan tvekan viktigaste delen i särlagstiftningen för Kopparbergs län på fastighetsrättens område utgöres av *lagen den 17 juni 1932 med särskilda bestämmelser om delning av jord å landet inom vissa delar av Kopparbergs län* (den s. k. *dalalagen*). Denna lag ersatte lagen den 30 april 1925 rörande vissa laga skiften inom de på bekostnad eller med understöd av staten storskiftade delarna av Kopparbergs län (den s. k. *provskifteslagen*). Dalalagen är tillämplig vid laga skifte som företages till rubbning av storskifte endast inom nyssnämnda delar av länet, d. v. s. en stor del av Falu domsaga, nästan hela Nedansiljans domsaga, en stor del av Ovansiljans domsaga samt delar av Nås och Malungs domsaga. Inom de delar av länet, vilka faller utom dala-

lagens tillämplighetsområde (främst större delen av Hedemora och Västerbergslags domsagor), är fastighetsförhållandena sådana att särbestämmelser ej ansetts påkallade. Även inom dessa delar av länet råder dock i vissa hänseenden särpräglade förhållanden. Så är fallet bl. a. inom den s. k. bergfrälsebygden, som huvudsakligen omfattar vissa inom Falu domsaga belägna områden.

Inom de på bekostnad eller med understöd av staten storskiftade delarna av Kopparbergs län förekommer emellertid vissa byar, där efter avslutande av storskifte men före tillkomsten av provskifteslagen år 1925 och dalalagen år 1932 laga skifte till rubbning av storskifte ägt rum å heminägorna, antingen ensamma eller jämte annan mark inom byn. Inom dessa byar — av vilka de flesta är belägna inom Ore, Järna och Vänjans socknar — kan alltså dalalagen icke tillämpas. Genom *lagen den 4 juni 1943 med särskilda bestämmelser om äganderättsutredning och sammanläggning av fastigheter inom vissa byar i Kopparbergs län* (i fortsättningen benämnd endast 1943 års lag) har emellertid för dessa byar genomförts bestämmelser avsedda att i viss utsträckning komplettera dalalagen.

Samtidigt med dalalagen tillkom *lagen med särskilda bestämmelser om lagfart inom vissa delar av Kopparbergs län* (den s. k. *särskilda lagfartslagen*). Genom en lagändring år 1943 gjordes lagen tillämplig även på förrättningar enligt 1943 års lag.

Utöver den nu nämnda lagstiftningen finnes ytterligare speciallagstiftning, bl. a. om jordregister och om förande av fastighetsbok samt om stäpelavgift i vissa fall.

Den nu nämnda jorddelnings- och lagfartslagstiftningen upptager särbestämmelser i främst två avseenden, nämligen dels rörande särskild äganderättsutredning och rättsverkningar därav beträffande lagfart och dels i fråga om vidgad möjlighet att verkställa sammanläggning av fastigheter.

I det förra avseendet stadgas i dalalagen (6 §) att lantmätaren skall verkställa noggrann utredning om äganderättsförhållandena inom samtliga till byn hörande ägor. Kan därvid delägarens rätta andelstal inom hemman eller del av hemman ej med säkerhet utrönas får frågan avgöras genom förening mellan dem, vilkas rätt därav beröres, om det är uppenbart att rätt, som tillkommer innehavare av fordran, varför säkerhet åtnjutes på grund av in-teckning eller jämlikt 11 kap. 2 § jordabalken, icke äventyras genom föreningen. Yppas tvist om äganderätt under skiftet skall tvisten underställas ägodelningsrättens prövning.

Bestämmelser med motsvarande innehåll finns i 1943 års lag (3 §). Förrättningar enligt denna lag kan ske utan samband med laga skifte och som av lagens namn framgår avser förrättningarna att bringa klarhet i äganderättsförhållandena och att åstadkomma sammanläggningar. Den stora bris-

ten i de laga skiften som före 1925 ägt rum inom de byar som omfattas av 1943 års lag var nämligen den att lagfartsfrågorna ej ordnades i samband med skiftena och att sammanläggning ej ägde rum. Sammanläggningsinstitutet i dess nuvarande form hade då ännu icke införts i svensk rätt.

Den utredning om äganderättsförhållandena som verkställes enligt dalalagen och 1943 års lag kan kungöras. Beslut härom fattas av häradsrätten (1 och 12 §§ särskilda lagfartslagen). Kungörandet behöver icke kräva mer än några månader.

Sedan skifte enligt dalalagen blivit slutligen fastställt och ett år förflutit efter sista kungörandet skall på grund av skiftet med äganderättsutredningen lagfart sökas av envar, som därvid redovisats såsom ägare av fast egendom. Har sökanden vid skiftet redovisats såsom ägare av fast egendom skall — i princip — lagfart på grund av skiftet med äganderättsutredningen meddelas honom å denna egendom (4 och 5 §§ särskilda lagfartslagen).

Beträffande förrättning enligt 1943 års lag gäller samma bestämmelser. Vad nyss sagts om skifte skall nämligen enligt 12 § särskilda lagfartslagen ha avseende även å sådan förrättning.

I avseende å sammanläggning av fastigheter innebär dalalagens bestämmelser om laga skifte till rubbning av storskifte bl. a. följande.

Under det att sammanläggning av fastigheter i vanliga fall ej må ske utan att fastighetsägaren begär detta, stadgas i dalalagen (7 § första stycket) att om bys heminägare ingår i laga skifte skall, där laga hinder ej möter, till byn hörande fastigheter så ock övriga i skiftet ingående fastigheter, som är i en ägares hand och av denne innehaves med samma rätt, under skiftet sammanläggas till en fastighet. Sammanläggning må dock ej äga rum om ägaren bestrider åtgärden och han ej uppenbart saknar fog härför. Genom vissa specialbestämmelser har sammanläggning möjliggjorts även av fastigheter, som tillhör makar var för sig, eller innehaves med olika rätt i äkten-skapet (7 § andra stycket).

I avseende å villkoren för sammanläggning gäller enligt 8 § dalalagen vissa särskilda bestämmelser. Sålunda stadgas eftergift beträffande de i 6 och 7 §§ sammanläggningslagen föreskrivna jordpolitiska villkoren för sammanläggning. Vidare stadgas eftergift från det för vanliga sammanläggningar gällande kravet på lagfart å den i sammanläggningen ingående egendomen. Lagfartskravet efterges dock endast under förutsättning att häradsrätten enligt de i särskilda lagfartslagen givna bestämmelserna beslutat utfärda kungörelse angående verkställd äganderättsutredning.

Bestämmelserna om sammanläggning i 1943 års lag är i sak av i stort sett samma innehåll som nyss angivna bestämmelser i dalalagen. Även enligt 1943 års lag gäller alltså ett visst sammanläggningstvång. Beträffande villkoren för sammanläggning ges eftergift endast från lagfartskravet och detta

under samma förutsättningar som dalalagen. Någon eftergift från bestämmelserna i 6 och 7 §§ sammanläggningslagen meddelas icke.

Ett viktigt villkor för sammanläggning i allmänhet är registreringskravet. Enligt 3 § sammanläggningslagen må fastighet ej ingå i sammanläggning innan fastigheten blivit upptagen i jordregistret. Detta krav eftergives dock beträffande andel i fastighet som är upptagen i Jordregistret såframt denna ingår i laga skifte och sammanläggningen äger rum under skiftet. Enligt ordalagen är det alltså icke möjligt att ens under laga skifte låta icke utbrutna arealfång ingå i sammanläggning. Varken dalalagen eller 1943 års lag innehåller några bestämmelser om eftergift beträffande registreringskravet.

Motionernas innehåll

Efter en kortfattad översikt över den för Kopparbergs län gällande särslagstiftningen på fastighetsrättens område och ett omnämnande av de viktigaste stadierna i ett laga skifte enligt dalalagen anför motionärerna följande.

Mellan avslutandet av äganderättsutredningen och fastställandet av skiftet måste med nödvändighet förflyta en avsevärd tidrymd. Om besvär anföres över t. ex. beslutet om sammanläggning eller över skiftesläggning och i likvidfrågor kan tiden komma att bli mycket lång. En tidrymd av tio år eller mera är icke verklighetsfrämmande.

Den sammanläggning som enligt vad förut sagts skall äga rum under skiftet kan under denna tidrymd för fastighetsägaren medföra betydande nackdelar. I sammanläggningen ingår ofta ett betydande antal fastigheter, delar av fastigheter eller områden av annan natur. Endast i sällsynta undantagsfall har ägaren erhållit lagfart å all denna fasta egendom. Skulle så vara fallet medför sammanläggningen ingen nackdel i det hänseende som här avses. Ej heller i det fall att ägaren tidigare ej beviljats lagfart å någon av de i sammanläggningen ingående hävdelotterna innebär sammanläggningen någon försämring för honom. I regel är förhållandet emellertid det att ägaren har lagfart å någon eller några av »fastigheterna», men i övrigt är ansökan om lagfart förklarad vilande, eller också har lagfart ej ens sökts. Detta innebär, att ägaren före sammanläggningen kunde inteckna den fastighet varå lagfart beviljats, och om han sålde densamma kunde köparen erhålla lagfart. Han kunde även sälja ett område från denna fastighet, och köparen kunde få området avstyckat samt erhålla lagfart å detsamma liksom även inteckna området, t. ex. i samband med bostadsbebyggelse. Genom sammanläggningen undanröjes grunden för åtgärder av nu nämnt slag. Ägaren kan ej längre inteckna någon del av sin fasta egendom. Om han säljer egendomen kan köparen ej få lagfart på någon del av den. Den som köper ett område för avstyckning från t. ex. en hel fastighet, varå finnes lagfart men vilken fastighet ingått i sammanläggning med icke lagfarna fastigheter, kan ej erhålla lagfart och ej heller inteckning. Ägaren av den genom sammanläggning bildade fastigheten kan alltså ej erhålla bostadsförbättringslån eller egnahems-lån, och möjligheterna att försälja fastigheten eller områden av densamma torde stundom minska.

Nackdelar av angivet slag synes icke ha förutsetts av lagstiftarna och bör uppenbarligen undanröjas i den mån så är möjligt.

Motionärerna berör härefter ett nu pågående arbete på utformandet av ny speciallagstiftning inom här ifrågavarande område och anför därvid.

En viss översyn av gällande lagstiftning har redan kommit till stånd genom en av lantmäteristyrelsen, efter samråd med fastighetsbildningskommittén, verkställd utredning. Denna utredning, som är dagtecknad den 31 december 1960, har överlämnats till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet och är för närvarande föremål för remissbehandling. Utredningen utmynnar i ett förslag till lag om äganderättsutredning och lagfart inom Kopparbergs län. I vad mån förslaget kommer att föranleda lagstiftning är naturligtvis omöjligt att nu förutse. De härovan påtalade följderna av sammanläggning med avseende å förut beviljade lagfarter och möjligheterna att inteckna fastigheter torde icke ha varit föremål för särskild uppmärksamhet vid utredningen.

I motionerna upplages härefter en fråga om lagändring med avseende å villkoren för sammanläggning. Härutinnan anföres.

Brister i »dalalagstiftningen» föreligger, såvitt vi kan förstå, även på ett annat område, nämligen såvitt rör tillämpligheten vid sammanläggningar enligt dalalagen och 1943 års lag av de i 3, 6 och 7 §§ lagen den 18 juni 1926 om sammanläggning av fastigheter å landet (sammanläggningslagen) stadgade villkoren för sammanläggning.

Av förarbetena till dalalagen och 1943 års lag torde kunna utläsas, att lagstiftarna, såvitt rör fastigheter som icke tidigare ingått i laga skifte, funnit nödvändigt efterge för sammanläggning i allmänhet gällande villkor angående fastighets registrering och beskaffenhet ur jordpolitisk synpunkt. För mark som förut laga skiftats borde emellertid enligt lagstiftarna dessa villkor gälla. Lagstiftarna förutsatte vidare, att, då fastighet ingår i laga skifte, föreskrifterna om registrering, arrondering etc. praktiskt taget eftergivits redan enligt sammanläggningslagen. Dessa överväganden resulterade i att eftergifter i berört avseende gavs allenast i dalalagen och där med sikte endast på fastigheter utanför delningsområdet. I 1943 års lag infogs alltså inte någon motsvarande bestämmelse, enär det vid sammanläggning enligt denna lag kan bli fråga om allenast fastigheter som antingen tidigare undergått laga skifte eller vid förrättningen regelmässigt är föremål för laga skifte.

Sammanläggningslagen har emellertid år 1947 — således efter tillkomsten av dalalagen och 1943 års lag — undergått betydelsefulla ändringar i nu aktuellt hänseende. I den lydelse sammanläggningslagen efter dessa ändringar har uppställer den stränga krav beträffande registrering av fastighet som skall ingå i sammanläggning och ger vid laga skifte allenast den lättnaden i fråga om dessa krav att jämväl ideell andel i registerfastighet kan ingå i sammanläggning. Vidare föreskriver den i 6 och 7 §§ vissa krav ur jordpolitisk synpunkt på fastighet som skall sammanläggas. Dessa krav blir vid »normala skiften» inte aktuella i sammanläggningsärendet utan prövas redan på ett tidigare stadium i samband med att tillstånd till skifte gives. En sådan tidigare prövning kan emellertid vid »dalaskiften» i allmänhet inte ske.

Nu berörda ändringar föranledde att i dalalagen (8§) för sammanläggning stadgades eftergift från de i 6 och 7 §§ sammanläggningslagen stadgade

förutsättningarna. Angående registreringskravet intogs ingen särbestämmelse i dalalagen. 1943 års lag kvarstår oförändrad efter 1947 års ändringar i sammanläggningslagen.

För den som har erfarenhet av fastighetsförhållandena i de områden, varom här är fråga, framstår det som uppenbart att, därest syftet med »dalalagstiftningen» skall uppnås, eftergiften i fråga om de i sammanläggningslagens 3, 6 och 7 §§ stadgade villkoren måste göras fullständig vid alla sammanläggningar enligt dalalagen och 1943 års lag. Det torde överensstämma med lagstiftarnas intentioner, att jämväl registreringskravet helt eftergives i dalalagen ävensom att föreskrifterna i 3, 6 och 7 §§ sammanläggningslagen eftergives i 1943 års lag såvitt angår sammanläggning av fastighet, som ej tidigare laga skiftats. Härutöver torde emellertid krävas, att motsvarande lättnader gives även vid sammanläggning enligt 1943 års lag av fastighet som förut laga skiftats. Därest så icke sker, måste med en strikt lagtillämpning i sammanläggningsärenden enligt denna lag ett för förrättingarnas syfte katastrofalt antal eljest möjliga sammanläggningar inte gå att genomföra.

De föreslagna ändringarna torde böra övervägas jämväl om den tidigare berörda, av lantmäteristyrelsen den 31 december 1960 framlagda utredningen skulle leda till avsedd lagstiftning. Dalalagen och 1943 års lag samt lagfartslagen skall nämligen enligt detta förslag fortfarande tillämpas i viss utsträckning.

Angående behovet av eventuell utredning m. m. i syfte att genomföra motionärernas förslag anföres i motionerna följande.

Beträffande ändringarna i avseende å villkoren för sammanläggning torde några närmare överväganden knappast vara nödvändiga. Däremot synes påkallat att frågan om de lagändringar som erfordras för att undanröja de ovan påtalade konsekvenserna i vissa fall av sammanläggning göres till föremål för viss utredning. Bl. a. med hänsyn till att de här avhandlade frågorna har betydelse för ett flertal pågående laga skiften och förrättningar, av vilka några fortskridit så långt att dessa frågor är högaktuella, bör erforderlig utredning verkställas så skyndsamt att resultatet av densamma kan föreläggas nästa års riksdag.

Remissyttrandena

Överlantmätaren i Kopparbergs län har i ett till lantmäteristyrelsen avgivet yttrande över motionerna utförligt utvecklat sin syn på de av motionärerna upptagna frågorna. Angående sambandet med det pågående arbetet på en delvis ny lagstiftning inom det av motionerna berörda ämnesområdet anför överlantmätaren följande.

I motionerna har omnämnts lantmäteristyrelsens den 31 december 1960 dagtecknade promemoria med förslag till lag om äganderättsutredning och lagfart inom Kopparbergs län. Motionärerna anse att de av dem föreslagna ändringarna böra övervägas även om lantmäteristyrelsens utredning kunde leda till avsedd lagstiftning och framhålla att dalalagen och 1943 års lag samt lagen den 17 juni 1932 med särskilda bestämmelser om äganderättsutredning och lagfart inom vissa delar av Kopparbergs län — lagfartslagen

— enligt lantmäteristyrelsens förslag fortfarande skulle tillämpas i viss utsträckning.

För Kopparbergs läns vidkommande är behovet av ett fristående äganderättsutredningsinstitut så klart dokumenterat att det får anses sannolikt att lantmäteristyrelsens förslag, som nu är föremål för remissbehandling, kommer att föranleda lagstiftning i ämnet. Vid ett ställningstagande till de i motionerna framförda yrkandena bör därför lantmäteristyrelsens förslag beaktas. Det kan då först konstateras att om en lagstiftning genomföres i huvudsaklig överensstämmelse med förslaget så uppkommer vid därefter påbörjade fastighetsregleringsförrättningar inom länet inga av de olägenheter som påtalats i motionerna. Fråga är då om dessa olägenheter beträffande nu pågående laga skiften enligt dalalagen och förrättningar enligt 1943 års lag äro av sådan art och omfattning att reformer i motionernas syfte kunna anses motiverade.

Beträffande de av motionärerna påtalade olägenheterna i lagfarts- och in-teckningshänseende, som i vissa fall kan följa av sammanläggning under laga skifte enligt dalalagen, anför *överlantmätaren*.

Frekvensen av sådana fall synes i praktiken hittills ha varit mycket obetydlig. Detta torde till icke ringa del bero på att vederbörande skifteslantmätare regelmässigt aktualiserat sammanläggningsärendets prövning hos ägodelningsdomaren först i skiftets slutskede och därigenom i görlig mån nedbringat tidrymden mellan sammanläggningsbeslutet och skiftets fastställelse. Till min kännedom har kommit endast ett enda fall där komplikationer av i motionerna angiven art uppträtt. Det gällde en ansökan om in-teckning i vissa sökanden tillhöriga och för sökanden lagfarna fastigheter, vilka under pågående laga skifte ingått i sammanläggning tillsammans med ett stort antal andra honom tillhöriga men icke lagfarna fastigheter och fastighetsdelar. Ärendet avgjordes genom Svea hovrätts beslut den 18 juni 1959. Hovrätten fann den sökta in-teckningen böra beviljas i den genom sammanläggningen bildade fastigheten.

I den mån hovrättens beslut kan anses prejudicerande synas motionärer-nas önskemål redan vara till väsentlig del tillgodosedda. Den omständighe-ten att under de närmaste åren sammanläggningsfrågan kommer att upp-tagas till prövning för ett flertal under laga skifte varande skifteslag kan dock utgöra skäl att söka en generell lösning av de av motionärerna påta-lade problemen. Det torde ligga närmast till hands att undersöka huruvida icke en sådan lösning enklast kan åstadkommas genom lämpligt utformade övergångsbestämmelser till den föreslagna lagen om äganderättsutredning och lagfart.

Lantmäteristyrelsen anför i denna fråga följande.

Dessa olägenheter kunna som överlantmätaren anført delvis undvikas ge-nom att sammanläggningsåtgärderna verkställas i ett så sent stadium av laga skiftet som möjligt. Som i motionerna framhålles kunna emellertid även vid ett sådant förfarande olägenheterna bli besvärande på grund av att anförda besvär i vissa fall avsevärt fördröja skiftesproceduren. Dessa problem ha varit föremål för särskild uppmärksamhet vid den av lantmä-teristyrelsen verkställda utredningen angående äganderättsutredning i vissa fall i Kopparbergs län. Vid denna utredning, som dagtecknats den 31 de-

september 1960, ha de angivna olägenheterna på sådant sätt beaktats att de vid äganderättsutredning enligt det framlagda förslaget helt skulle elimineras. Med hänsyn till de väsentliga fördelar som detta förslag skulle medföra även beträffande pågående laga skiften — bland annat med hänsyn till de i motionerna omnämnda olägenheterna med gällande bestämmelser — är det sannolikt att detsamma, om det genomföres, kommer att tillämpas vid ett flertal av dessa skiften, även i fall där äganderättsutredning redan påbörjats enligt nuvarande 6 § dalalagen.

I de fall där äganderättsutredning fortfarande skall ske enligt bestämmelserna i sistnämnda lagrum och lagfart meddelas enligt den nu gällande särskilda lagfartslagen kunna de problem uppkomma som nämnts i motionerna. Ett undanröjande av olägenheterna i dessa sammanhang äger icke något direkt samband med det av lantmäteristyrelsen framlagda förslaget. Det bör dessutom framhållas att svårigheten att få lagfart å markområde i de fall motionerna avse icke endast är ett lagfartsproblem utan därjämte en fråga om möjligheten att verkställa avstyckning av område under ett laga skiftes slutskede. Motionärernas önskemål torde därför, i den mån de ej kunna tillgodoses i rättstillämpningen, få beaktas inom ramen för den allmänna revision av fastighetsbildningslagstiftningen, vilken är anförd i 1954 års fastighetsbildningskommitté för utredning.

Lantmäteristyrelsen föreslår under åberopande av det anförda att motionerna överlämnas till fastighetsbildningskommittén för att tagas under övervägande i dess fortsatta arbete.

Häradshövdingen i Nedansiljans domsaga konstaterar, att dalalagens bestämmelser leder till att viss tid förflyter mellan ägodelningsdomarens beslut om sammanläggning och dagen för lagfartsansökan. Härfter anföres.

Som i motionerna närmare beskrivits är det vanligt att i de sammanlagda fastigheterna ingår fast egendom, varå lagfart ej beviljats eller kanske ej ens sökts. Genom sammanläggningen bildas en ny fastighet som ej göres till föremål för registrering och vars förhållande är beroende av att skiftet ej inställs. Ur inskrivningssynpunkt torde den genom sammanläggningen bildade fastigheten emellertid vara att jämställa med en i vanlig ordning tillkommen jordregisterenhet.

Hos inskrivningsdomaren i denna domsaga söktes å inskrivningsdagen den 14/5 1958 i n t e c k n i n g i viss fast egendom som ingick i en genom sammanläggning under pågående laga skifte enligt dalalagen å Sunnanheds, Norrboda och Sörboda sammanförda skifteslag i Ore socken bildad fastighet. Inskrivningsdomaren avtog ansökan när ansökan ej omfattade alla de fastighetsdelar vilka ingå i den nybildade fastigheten samt sökanden icke hade lagfart å samtliga i den nybildade fastigheten ingående delar.

Svea hovrätt fann emellertid i beslut den 18/9 1959 att inteckning borde beviljas i sökandens i äganderättsutredningen upptagna fastighet, vilken bildats genom sammanläggningsbeslutet. Inskrivningsdomarens beslut undanröjdes därför och ärendet visades åter till inskrivningsdomaren, som därefter beviljade inteckning i hela den sammanlagda fastigheten.

I enlighet med den av hovrätten intagna ståndpunkten — vilken dock icke omfattades av samtliga i ärendet deltagande fyra ledamöter — har inteckning sedermera i ett flertal fall beviljats i fastigheter, vilka bildats genom sammanläggning under ifrågakvarande laga skifte.

Jämväl ansökan om lagfart å en genom sammanläggning under samma laga skifte bildad fastighet har varit föremål för inskrivningsdomarens prövning. Ehuru endast vissa av de i den sammanlagda fastigheten ingående delarna varit lagfarna har lagfart därvid beviljats å så stor del av den sammanlagda fastigheten som motsvarats av de tidigare lagfarna delarna. Där emot har ansökningen i övrigt förklarats vilande av det till synes naturliga skälet att fångsmannens ansökan om lagfart förklarats vilande eller enär åtkomsten ej styrkts.

Den praxis som i förevarande hänseenden sålunda utvecklats i denna domsaga har medfört att fastighetsägarna i inskrivningshänseende ej försatts i ett sämre läge efter sammanläggningsbeslutet än dessförinnan. Inskrivningsdomarens beslut — vilket i lagfartshänseende innebär att de lagfarna fastigheterna behandlats som kvotdelar av den sammanlagda fastigheten — torde få anses vara väl förenliga med lagfarts- och inteckningsförordningens bestämmelser. Några praktiska olägenheter synas ej heller vara förenade med den ståndpunkt inskrivningsdomaren intagit. Sedan laga skiftet fastställts kan lagfart beviljas för den i äganderättsutredningen redovisade ägaren och — om han överlåtit fastigheten — kan förvärvarens fång fullföljas i den vilandeförklarade delen. Endast i det högst osannolika fallet att skiftet skulle komma att inställas, kunna olägenheter uppstå beträffande inteckningar som beviljats i den genom sammanläggningen bildade fastigheten.

Även om olägenheterna ur inskrivningssynpunkt således få anses ha något överdrivits av motionärerna torde det vara uppenbart, att de genom sammanläggningen bildade fastigheterna, vilka ej bli föremål för registrering, äro svårhanterliga och obekväma i inskrivningshänseende. Provisoriska upplägg beträffande dessa fastigheter måste göras och de måste där liksom i gravationsbevis och andra handlingar beskrivas på ett mycket omständligt sätt. Det är väl även klart att dessa »provisoriska» fastigheter framstå som föga lockande kreditobjekt. Endast i undantagsfall torde väl därför överlåtelse eller belåning av sådana fastigheter komma till stånd. De nackdelar som lagstiftningen medför i annat avseende torde emellertid vara betydligt allvarligare. Som i motionerna påtalats torde efter sammanläggningsbeslutet av s t y c k n i n g ej kunna ske från annat än den sammanlagda fastigheten. Då däri regelmässigt ingå fastigheter varå lagfartsansökan förklarats vilande eller varå lagfart ej sökts, kan lagfart ej erhållas å avstyckningen vilken följaktligen ej heller kan utnyttjas för kreditändamål. Denna olägenhet synes ej kunna undanröjas utan lagändring.

Till slut framhålles att ett genomförande av den föreslagna nya lagstiftningen om äganderättsutredning m. m. torde undanröja de av motionärerna påtalade missförhållandena.

Även *häradshövdingen i Övansiljans domsaga* vitsordar att olägenheter av det slag motionärerna påtalat kan uppkomma men anser, att olägenheterna ej bör överdrivas. Vidare anföres.

Leder den av lantmäteristyrelsen nyligen framlagda, även i motionerna omnämnda utredningen med utkast till helt ny lag om äganderättsutredning m. m. till lagstiftning, lär visserligen, i den mån där föreslagna förfarande kommer till användning, vid efterföljande skiften samta förhållande

icke förekomma, eftersom skiftesdelägarna då redan erhållit lagfart å hela sitt fastighetsinnehav. Vid vissa pågående skiften, vilka fortskridit så långt, att den nya lagstiftningen icke kan göras tillämplig — liksom naturligtvis även om lantmäteristyrelsens utredning icke leder till lagstiftning — kvarstå dock berörda olägenheter.

Emellertid syns det mig innebära lika stora olägenheter, om än icke någon försämring, för de fastighetsägare, som helt sakna lagfart, och över huvud taget beträffande icke lagfaren fastighet, att lagfart icke kan erhållas förrän efter det skiftet kanske sent omsider blivit slutligen fastställt. En sådan lösning av den i motionerna i förevarande hänseende aktualiserade frågan synes därför böra eftersträvas, att om möjligt över lag tillgodoses intresset av snabbare lagfart.

I motionerna ges icke ens någon antydning om hur frågan bör lösas. Motionärerna, som tagit sikte endast på ägare med delvis lagfaret fastighetsinnehav och endast på förut lagfaren fastighet, torde väl närmast ha haft i tankarna en eventuell möjlighet att låta förut beviljad lagfart ligga till grund för lagfarts- och intekningsåtgärder även efter det fastigheten ingått i sammanläggning. Så lär ha skett i något fall inom Nedansiljans domsaga. Detta hjälper emellertid icke fastighetsägare, som helt sakna lagfart, eller beträffande fastighet, som ej är lagfaren.

För den vidare lösning, som här eftersträvas, lär någon annan utväg icke erbjuda sig, än att möjlighet öppnas för var och en som icke har full lagfart, att så snart ske kan efter sammanläggningen, och sålunda utan väntan på skiftets slutliga fastställande, erhålla lagfart å den genom sammanläggningen bildade fastigheten. En sådan anordning lär icke vara omöjlig att genomföra, och med lämplig samordning i tiden av äganderättskungörelse och sammanläggning torde därigenom ha vunnits en nöjaktig lösning av den föreliggande frågan. Möjligen bör som villkor för bifall till ansökan om lagfart i sådant fall stadgas, att beviljande av lagfart icke befinnes olämpligt med hänsyn till skiftets genomförande e. dyl.

Införes den möjlighet att över lag snabbare erhålla lagfart, som här föreslagits, torde fastighetsägare, som förut har lagfart allenast på en del av sitt innehav, kunna finna sig i den försämringen, att han under en kortare övergångstid icke kan fritt förfoga över fastighet, varpå han har lagfart.

Vad sålunda anförts beträffande skiften enligt dalalagen synes i tillämpliga delar även gälla beträffande förrättningar enligt 1943 års lag, dock att någon tidsutdräkt av betydelse mellan sammanläggning och lagfart icke torde behöva förekomma.

Beträffande den i motionerna behandlade frågan om vissa ändringar i de för sammanläggning enligt dalalagen eller 1943 års lag uppställda villkoren anföres i remissyttrandena bl. a. följande.

Överlantmätaren i Kopparbergs län återger motionärernas uttalanden om följderna av en strikt lagtillämpning och uttalar därefter.

Det förefaller sannolikt att motionärerna här haft i tankarna ett par tidigare sammanläggningsärenden, i vilka viss tveksamhet yppats rörande frågan huruvida de i lag givna sammanläggningsvillkoren kunde anses uppfyllda. Dessa ärenden rörde sammanläggning i samband med förrättningar å genom sammanföring bildade skifteslag, omfattande dels endast storskif-

tade skifteslag, dels skifteslag av vilka bland annat heminägorna tidigare varit föremål för laga skifte till rubbning av storskifte. Vid dessa förrättningar har därför förekommit en kombination av laga skifte enligt dalalagen och utredningsförrättning enligt 1943 års lag, vilket gjort att sammanläggningsproblemen blivit komplicerade. Sammanläggningsfrågorna vid dessa förrättningar äro emellertid slutgiltigt lösta, och någon samtidig tillämpning av dalalagen och 1943 års lag förekommer icke vid något av de övriga nu pågående laga skiftena. Icke heller kan något ytterligare sådant fall förväntas uppkomma innan frågan om tillskapande av ett fristående äganderättsutredningsinstitut avgjorts. Det anförda ger vid handen att eventuella lättnader i gällande sammanläggningsvillkor endast skulle komma att beröra antingen sammanläggningar i samband med pågående laga skiften enligt dalalagen eller sammanläggningar i samband med fristående förrättningar enligt 1943 års lag.

De pågående förrättningarna enligt 1943 års lag (kurs. här) avse uteslutande skifteslag vilkas samtliga ägor ingått i tidigare laga skiften. Det ligger i sakens natur — och erfarenheten har också givit vid handen — att vid förrättningar och sammanläggningar av ifrågavarande art det i 3 § sammanläggningslagen uppställda registreringsvillkoret icke utgör hinder mot sammanläggningarnas genomförande. Bestämmelserna i 6 § sammanläggningslagen äro uppenbarligen helt utan intresse i förevarande sammanhang. Vad slutligen villkoret i 7 § sammanläggningslagen beträffar bör detta uppenbarligen kvarstå, eftersom det näppeligen kan andragas något hållbart skäl för att genom sammanläggning åstadkomma en ur jordpolitiska synpunkter olämplig förändring i fastighetsindelningen. Det torde för övrigt vid dessa förrättningar knappast kunna uppletas något fall där den enskilde jordägarens önskemål om en långtgående sammanläggning kommer i konflikt med de jordpolitiska villkoren i sistnämnda lagrum.

Om alltså beträffande sammanläggningar enligt 1943 års lag eftergift ifråga om de i sammanläggningslagens 3, 6 och 7 §§ stadgade villkoren icke är vare sig nödvändig eller ens önskvärd är däremot en dylik eftergift uppenbarligen erforderlig då det gäller sammanläggningar i samband med laga skifte enligt *dalalagen* (kurs. här). Att sammanläggning enligt sistnämnda lag må äga rum utan hinder av att i 6 och 7 §§ sammanläggningslagen stadgade förutsättningar äro för handen följer av särskild bestämmelse i lagens 8 §. Dalalagen innehåller däremot icke någon motsvarande eftergift beträffande det i 3 § sammanläggningslagen uppställda registreringsvillkoret sådant detta utformats genom 1947 års ändringar i sistnämnda lag. Generellt är i sammanläggningslagen detta villkor eftergivet endast beträffande fastighetsdel, vilken för sammanläggning avstyckas från fastighet, som är upptagen i jordregistret, samt för andel i sådan fastighet såframt denna ingår i laga skifte och sammanläggningen äger rum under skiftet. Vid en lagtillämpning efter ordalydelsen skulle det alltså icke vara möjligt att i sammanläggning under laga skifte medtaga icke lagligen utbrutna arealfång.

Före 1947 års ändringar i sammanläggningslagen hade 3 § — efter lagändring 1940 — följande lydelse.

»Fastighet må ej ingå i sammanläggning enligt denna lag innan fastigheten blivit upptagen i jordregistret. Vad sålunda stadgats gälle dock ej beträffande fastighetsdel, vilken för sammanläggning med annan fastighet avstyckats från fastighet, som är upptagen i jordregistret, ej heller ifråga om

fastighet, som ingår i ett under laga skifte varande skifteslag och som under skiftet göres till föremål för sammanläggning med annan fastighet.»

I samband med 1940 års lagändring klagade föredragande departementschefen — propositionen 1940: 90 s. 14 — att i sammanläggningslagen med uttrycket »fastighetsdel» avsågs del av fastighet som avstyckades under villkor om sammanläggning medan termen »fastighet» avsåg ej blott registerfastighet utan även kvotdel av en sådan. I nu ifrågavarande hänseende innebar 1947 års lagändring alltså ingenting annat än att i lagtexten direkt utsades vad som redan efter det återopade departementschefsuttalandet av 1940 stod klart nämligen att eftergift ifråga om registreringsvillkoret vid sammanläggning under laga skifte gäller andel i fastighet, upptagen i jordregistret. Det synes därför svårligen kunna göras gällande att 1947 års lagändring medfört någon reell förändring av sammanläggningslagens registreringsvillkor; att någon sådan förändring icke åsyftades är uppenbart. Emellertid framgår av propositionen rörande 1943 års lag — 1943: 152 s. 31, 32 — att föredragande departementschefen då ansåg det för sammanläggning uppställda kravet på utbrytning och registrering vara eftergivet inom område som underginge laga skifte enligt dalalagen. Giltigheten av detta uttalande om registreringseftergiften vid laga skiften enligt dalalagen bör mot bakgrunden av departementschefens år 1940 givna tolkning av registreringsvillkoret i 3 § sammanläggningslagen icke rimligen anses upphävd genom 1947 års ändringar i samma lag. — Något fall där sammanläggning i samband med laga skifte enligt dalalagen vägrats på grund av att registreringsvillkoret icke varit uppfyllt är mig icke bekant.

I och för sig är givetvis intet att erinra mot ett uttryckligt upphävande av registreringsvillkoret beträffande sammanläggningar enligt dalalagen genom ändring av lagens 8 §. Det kan emellertid med hänsyn till vad förut här anförts ifrågasättas om en dylik reform — som skulle få betydelse endast för de nu pågående laga skiften beträffande vilka sammanläggningsbeslut ännu icke föreligger — är av behovet påkallad.

Lantmäteristyrelsen yttrar i denna del följande.

Enligt författningstexten i 7 och 8 §§ dalalagen och 4 § vänjanlagen¹ skall registreringsvillkoret i 3 § sammanläggningslagen, sådant det utformats genom 1947 års ändring, gälla även vid sammanläggning i samband med laga skifte enligt dalalagen och förrättning enligt vänjanlagen. Samtidigt är det av flera skäl uppenbart som motionärerna mena, att man vid vidtagandet av 1947 års lagändringar icke avsåg att villkoret skulle tillämpas vid sammanläggning i nyssnämnda fall. Det synes alltså icke råda överensstämmelse mellan lagtext och lagstiftarens intentioner. Som överlantmätaren framhållit har det i praxis ansetts att något hinder för sammanläggning i nu förevarande fall icke föreligger. Vederbörande ägodelningsrätt torde — liksom överlantmätaren — ha ansett att skäl finnes för en sådan friare lagtolkning såvitt angår sÄrlagstiftningen för Kopparbergs län med dess rätt invecklade uppbyggnad som supplerande bestämmelser till rikslagstiftningen. Ett visst stöd för en sådan lagtolkning utgör även rättsfallet NJA 1952 sid. 497.

Denna av motionärerna väckta fråga har praktiskt stor betydelse när vid en tolkning efter ordalydelsen från sammanläggning skulle uteslutas icke endast arealfången utan vid laga skifte jämväl de i vissa bygder vanliga,

¹ Här kallad 1943 års lag.

s. k. heterogena andelsinnehaven d. v. s. innehav av andel endast i ett av de till viss fastighet hörande skiftena eller av olika stora andelar i skilda sådana skiften.

Det är angeläget att registreringsvillkoret i 3 § sammanläggningslagen icke i fortsättningen blir ett sådant hinder som anges i motionerna. Om det bedömes som sannolikt att så kommer att bli fallet och om det i sådant fall icke anses tillräckligt med ett uttalande av riksdagen att hittills tillämpad praxis även i fortsättningen bör godtagas — en lösning som icke synes otänkbar med hänsyn till att det här rör sig om en bestämmelse, som endast har karaktär av en ordningsföreskrift till domstolar och andra myndigheter — får lantmäteristyrelsen föreslå att även denna av motionärerna väckta fråga överlämnas till fastighetsbildningskommittén att beaktas i dess fortsatta arbete.

I fråga om eftergift beträffande de i 6 och 7 §§ sammanläggningslagen stadgade villkoren för sammanläggning instämmer lantmäteristyrelsen i överlantmätarens yttrande.

Häradshövdingen i Nedansiljans domsaga finner motionärernas anmärkningar mot sammanläggningsvillkoren i hög grad berättigade och anser det uppenbart att jämväl registreringskravet bör helt eftergivnas i dalalagen ävensom att föreskrifterna i 3, 6 och 7 §§ sammanläggningslagen eftergives i 1943 års lag, åtminstone såvitt angår sammanläggning av fastigheter som ej tidigare varit föremål för laga skifte.

Även beträffande denna fråga uttalas, att förslaget om en fristående äganderättsutredning synes innefatta en lösning.

Häradshövdingen i Ovansiljans domsaga uttalar.

Det synes ligga i sakens natur, att registreringskravet stundom icke kan upprätthållas och icke heller har upprätthållits vid vissa förrättningar som här avses. Visst stöd för kravets åsidosättande lär kunna utletas ur förarbetena till någon lagändring inom förevarande område. Hur därmed än förhåller sig, finner jag den omständigheten, att möjlighet till eftergift icke finnes uttryckligen stadgad, icke behöva ge anledning till bekymmer.

Beträffande lämplighetskravet finnes eftergift stadgad vid sammanläggning enligt dalalagen, eftersom detta krav här tillgodoses på annat sätt. Vid sammanläggningar enligt 1943 års lag, i den mån sådana ännu förekomma och lagen förblir i kraft, finner jag anledning till eftergift i detta hänseende icke föreligga.

Sammanfattningsvis uttalar *överlantmätaren i Kopparbergs län* följande.

Erfarenheten visar att sammanläggningsbeslut under laga skifte enligt dalalagen hittills endast i något enstaka undantagsfall medfört olägenheter och att dessa kunnat undanröjas. Av Svea hovrätts beslut den 18 juni 1959 får anses framgå att sammanläggning icke leder till sådana konsekvenser ur inteckningssynpunkt som motionärerna befara. I fortsättningen eventuellt uppkommande problem i samband med sammanläggningar av här ifråga- varande slag torde kunna lösas genom lämpligt utformade övergångsbestämmelser i den föreslagna lagen om äganderättsutredning och lagfart.

I hittillsvarande praxis har allmänna sammanläggningslagens registre-

ringsvillkor ansetts vara eftergivet vid sammanläggningar under laga skifte enligt dalalagen, och riktighet av denna praxis har bestyrkts genom 1943 års departementschefsuttalande. Mot bakgrunden härav och eftersom 1947 års ändringar i sammanläggningslagen icke medfört någon förändring av registreringsvillkoret i 3 § samma lag sådant detta definierats genom departementschefsuttalandet vid 1940 års lagändring kan behovet av en uttrycklig eftergift beträffande registreringsvillkoret vid sammanläggningar enligt dalalagen starkt ifrågasättas.

Inga sakliga skäl synas föreligga att eftergiva gällande sammanläggningsvillkor vid sammanläggningar enligt 1943 års lag.

Häradshövdingen i Nedansiljans domsaga lämnar följande uppgifter om skiftesverksamheten inom domsagan.

— — — laga skifte pågår inom Ore och Siljansnäs socknar. Laga skiftet å Sunnanheds, Sörboda och Norrboda sammanförda skifteslag i Ore socken har framskridit så långt att beslut om sammanläggning meddelats 1956. Beträffande detta laga skifte har även de i motionerna påtalade missförhållandena gjort sig i hög grad påminta.

Ansökan om sammanläggning under laga skiftet å Nässets by i Ore socken beräknas inkomma till ägodelningsdomaren innevarande månad.¹ Jämväl sammanläggningsansökan å laga skiftet i Siljansnäs socken kan förväntas inkomma under den närmaste framtiden.

Avslutningsvis anföres att de i motionerna påtalade olägenheterna är av beskaffenhet att böra skyndsamt undanröjas genom ändring i den för Kopparbergs län gällande särlagstiftningen på fastighetsrättens område men att frågan bör upptagas i samband med prövningen av lantmäteristyrelsens förenämnda utredning, varvid de riktlinjer som där angivits synes i princip värda beaktande.

Utskottet

I motionerna har uppmärksamrats två olika frågor, nämligen *dels* vissa olägenheter som kan följa av beslut om sammanläggning under laga skifte enligt dalalagen *och dels* innebörden av gällande villkor för sammanläggningar enligt denna lag eller 1943 års lag.

Motionärernas påpekanden att sammanläggningar i vissa fall kan vålla lagfarts- eller in-teckningshinder, försäljningssvårigheter och andra olägenheter har allmänt vitsordats av remissinstanserna. Det har dock framhållits, att om ett visst domstolsavgörande — ett av hovrätt meddelat beslut i in-teckningsärende — får prejudicerande verkan olägenheterna kan anses i viss mån eliminerade. Häradshövdingen i Nedansiljans domsaga har också uppgivit, att beslutet i fråga blivit vägledande för den praxis som utbildat sig i denna domsaga.

Att olägenheter av angivet slag kan uppstå synes närmast bero på den

¹ Mars 1961

långa tid som vanligen förflyter mellan sammanläggningsbeslutet och skiftets avslutande. Det måste anses angeläget att undanröja dessa olägenheter och att detta kan ske så snart som möjligt.

Med anledning av ett remissyttrande vill utskottet uttala, att det givetvis är önskvärt att samtliga delägare i laga skiftet snarast möjligt får sin lagfartsfråga ordnad men att detta icke kan få hindra strävandena att åtminstone bibehålla verkan av de lagfarter som finnes.

Samtliga remissinstanser har erinrat om det arbete som för närvarande pågår med utarbetande av en särskild lag om äganderättsutredning och lagfart inom Kopparbergs län. Denna lag är enligt förslaget avsedd att ersätta dalalagens bestämmelser om äganderättsutredning, 1943 års lag och särskilda lagfartslagen. Innan något resultat av det pågående arbetet förelagts riksdagen saknar utskottet säkra utgångspunkter för en bedömning av frågan i vad mån denna nya lagstiftning kan påverka den nu avhandlade frågan. Det kan dock med säkerhet antagas, att den nya lagstiftningen ej kommer att automatiskt gälla även nu pågående laga skiften enligt dalalagen, och även om möjlighet beredes skiftesdelägarna att genom särskilda beslut övergå till förrättning enligt den nya lagen, måste det anses uteslutet att så kommer att ske beträffande laga skiften, vilka är så långt framskridna att sammanläggning redan skett eller inom kort kommer att ske. Även om en lagstiftning i huvudsaklig överensstämmelse med det framlagda förslaget skulle genomföras kvarstår därför behovet av ändringar i den nu gällande lagstiftningen.

Utskottet är icke berett att anvisa någon lösning som undanröjer de påtalade olägenheterna. Frågan bör först bli föremål för vissa överväganden. Därvid bör även den utväg som anvisats i det av vissa remissinstanser nämnda domstolsavgörandet beaktas och närmare övervägas. Även andra lösningar torde dock stå till buds. Ehuru det nyss berörda lagstiftningsarbetet ej kan förväntas komma att göra de av motionärerna påkallade lagändringarna överflödiga, är det dock uppenbart att behovet av sådana lagändringar kan påverkas av innehållet i den nya lagstiftningen. Det synes ej heller uteslutet att, såsom överlantmätaren uttalat, lämpliga övergångsbestämmelser till den eventuella nya lagstiftningen kan åtminstone delvis lösa de problem varom här är fråga. Erforderlig utredning för ett bedömande av den nu föreliggande frågan bör därför enligt utskottets mening ske i samband med det fortsatta arbetet på den föreslagna lagstiftningen och om riksdagen förelägges ett förslag till lag om äganderättsutredning och lagfart bör resultatet av utredningen framläggas i samband därmed. Härigenom tillgodoses även önskemålet om en snar behandling av frågan. En sådan behandling av ärendet synes icke behöva utesluta, att — åtminstone i den mån principiella frågor av större betydelse uppkommer — fastighetsbildningskommittén beredes tillfälle att följa ärendets behandling.

Den andra i motionerna upptagna frågan är delvis av helt annan karaktär. Såvitt gäller dalalagen synes nämligen både motionärerna och samtliga remissinstanser vara eniga om att det i 3 § sammanläggningslagen uppställda registreringskravet såsom villkor för sammanläggning ej bör gälla. Delade meningar föreligger endast i frågan huruvida detta kan anses framgå av lagtexten och lagens förarbeten eller om en ändring i dalalagen är nödvändig. Både överlantmätaren och lantmäteristyrelsen synes medge att lagtexten ej tydligt anger att registreringskravet är eftergivet i detta fall. Samtidigt hävdas dock att förarbetena till olika lagar klart ger vid handen att lagstiftaren avsett att efterge detta krav. Överlantmätaren ifrågasätter därför behovet av ett förtydligande i lagtexten. Till stöd härför åberopas jämväl hittillsvarande domstolspraxis. Lantmäteristyrelsen anser, att den väckta frågan har stor praktisk betydelse och finner det angeläget att tveksamhet om lagens rätta innebörd icke får hindra sammanläggningar på det sätt motionärerna uttryckt farhågor för.

Det anförda synes utvisa att sammanläggningslagen, ehuru densamma beträffande riket i övrigt ostridigt skall tolkas enligt ordalagen, beträffande dalalagens tillämplighetsområde — utan att särskilt stadgande influtit i dalalagen — anses böra tolkas på annat sätt. Den rådande enigheten om att lagtexten ej utgör ett klart uttryck för vad som allmänt anses böra gälla utgör enligt utskottets mening tillräcklig anledning att närmare utreda och överväga behovet av en lagändring. Huruvida detta såsom lantmäteristyrelsen föreslagit, bör ske inom fastighetsbildningskommittén eller i annan ordning torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bedöma. Även beträffande denna fråga gäller dock att densamma bör lösas snart.

Motionärernas mening om behovet av undantag från registreringskravet även beträffande sammanläggningar enligt 1943 års lag samt om eftergift i detta fall även beträffande de i 6 och 7 §§ sammanläggningslagen stadgade villkoren har vid remissbehandlingen vunnit anslutning endast hos häradshövdingen i Nedansiljans domsaga, som funnit uppenbart, att eftergift bör gälla i den utsträckning motionärerna hävdar. Överlantmätaren, vars mening lantmäteristyrelsen förklarar sig dela, har icke funnit några sakliga skäl föreligga att efterge gällande sammanläggningsvillkor vid sammanläggningar enligt 1943 års lag. Meningarna är alltså i hög grad delade.

Beträffande eftergift i avseende å de i 6 och 7 §§ sammanläggningslagen uppställda villkoren synes övervägande skäl tala för den mening lantmäteristyrelsen och överlantmätaren intagit. I fråga om registreringskravets upprätthållande vid sammanläggningar enligt 1943 års lag är lagstiftarens avsikter uppenbara. Det har klart uttalats att kravet i dessa fall bör upprätthållas i full utsträckning. Praxis synes dock — enligt vad utskottet inhämtat — utvisa, att visst behov föreligger att kunna efterge

registreringskravet åtminstone i den utsträckning som gäller vid laga skifte enligt jorddelningslagen. Huruvida behovet motiverar en lagändring synes lämpligen kunna övervägas i samband med de överväganden utskottet — enligt vad nyss uttalats — ansett böra äga rum beträffande registreringskravets tillämpning vid sammanläggningar enligt dalalagen.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t giva Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört i anledning av motionerna I:514 och II:606.

Stockholm den 18 maj 1961

På tredje lagutskottets vägnar:

HUGO OSVALD

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Oswald, Göran Karlsson, George Carlsson, Kristiansson, Ebbe Ohlsson, Åkesson, Åke Larsson och Wirmark;

från a n d r a kammaren: herrar Levin, Johansson i Torp, Andersson i Ryggestad, Persson i Tandö, Hamrin i Kalmar, Mattsson, Tobé* och Turesson.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.